

Vivent les Gueux! = Leve de Geuzen!

<https://hdl.handle.net/1874/234528>

mmologzd.

BR.1872. II.12.

Vivent les Bueux! (Leve de Beuzen!)

»Geus" en »Paap" zijn scheldwoorden, die thans meer dan drie honderd jaren oud zijn. De eerste werd den Hervormden, de laatste den Roomsch-Katholieken naar het hoofd geworpen. Door »Paap" verstond men eerst alleen de geestelijken van Rome, en in de oude Hollandsche letterkunde had dit woord volstrekt niet de beteekenis van een scheldnaam. Later is het dit geworden, het werd toen op alle Katholieken toegepast. In zeker opzicht ging het er meê als met den naam Jood. In het Nieuwe Testament worden onder het woord »Joden" altijd de oversten des Israëlitischen volks bedoeld, die tot Juda's stam behoorden, terwijl tevens alle kinderen van Juda recht hadden op dien naam. Maar als men thans met een zeker gebaar iemand een »Jood" noemt, heeft die benaming niets vereerends; integendeel al wat iemand ontsiert. Van den zotskap Tjil Uilenspiegel wordt verhaald, dat hij gewoon was te zeggen: »Ieder heeft een hekel aan mij, maar ik maak het er naar." Een goede verstaander heeft aan een half woord genoeg. — De handelingen der Joden maakten hen alles behalve beminnelijk, en de daden der Roomsche geestelijkheid waren evenmin geschikt om eerbied en achting voor hen in te boezemen. En daar hun volgelingen hen in alles de hand boven het hoofd hielden, van niet een hunner gruwelen terugdeinsden (de goeden niet te na gesproken, dit spreekt van zelf) zoo werden zij geheel met hun leidlieden vereenzelvigd, en moesten ook in de algemeene verachting van andersdenkenden deelen. Zoo werd »Paap" van eernaam scheldnaam.

Geheel anders is het met den naam Geus. Deze begon met een scheldnaam te zijn. Zooals bekend is, bij het aanbieden van het verzoekschrift der drie honderd edelen te Brussel aan het hof der landvoogdesse, werd hun dat woord, dat schooier of bedelaar beteekent, door den trotschaard Barlemont naar het hoofd geworpen. Zij aanvaardden dien naam dadelijk als eene welkome leuze ter onderlinge vereeniging. Het was toch al te bespottelijk, die groote schare

Edelen, waarvan verreweg de meesten een enormen rijkdom bezaten, zoo op eenmaal voor bedelaars uit te maken.

Voor zulk een schooier nam ieder den hoed af, en keizer Karel had zelfs niet gearzeld hen met alle onderscheiding te behandelen. Dadelijk werd de geuzenpenning als een medaille geslagen en aan een zijden lint om den hals gedragen, terwijl de trouw aan den koning, wien toen nog niemand voornemens was de gehoorzaamheid op te zeggen, uit het opschrift bleek: »fidele au roi jusqu'à la besace," (getrouw aan den koning tot aan den bedelzak).

Wat ze niet waren konden ze worden. En Oranje, de ons zoo dierbare Oranje, was er niet verre van af, toen hij al zijne kostbaarheden, tot zelfs zijn tafelzilver toe ten offer bracht, om met de opbrengst daarvan een leger tegen Alva in het leven te roepen. Het spottlied der vijanden: »Wilhelmus van Nassauwen, de ellebogen door de mouwen, het haar hangt door zijn hoed," bevatte in zeker opzicht waarheid. Er zijn nog brieven van den edelen Willem te lezen, waarin hij zijne vrienden bericht, in welken slechten staat zijne kleedingstukken verkeerden.

Wie onder de Nederlandsche Edelen of aanzienlijke burgers hun hoofd door Alva's beulen verloren, behoefden de bezittingen niet meer, die onmiddellijk werden verbeurd verklaard, maar hun kinderen en nagelaten betrekkingen waren met dat al aan den bedelstaf gebracht.

Als wij eens wisten en verhalen konden de levensgeschiedenis van elk der vrijbuiters of piraten, die de zee hadden gekozen, omdat het land hun geen schuilplaats meer aanbood, dan zouden wij het duidelijk zien, hoe juist de naam schooier op hen paste.

Maar 't waren eerlijke bedelaars. Meent niet, dat ze te lui waren om te werken, voor den krijgsmansstand te lafhartig, en tot ieder ander beroep of handwerk ten eenemale ondeugende. Neen, zij waren tot alles in staat; alleen die moet ge er van uitzonderen, die den rechterarm niet meer gebruiken konden, omdat Alva hem had laten afhouden, die doof waren geworden, omdat hij hen neus en ooren afsnijden liet, enz....

Zij waren door hun koning, den landsvader, of beter gezegd, door zijn bloedhond op last van den monarch, zoo beroofd en berooid geraakt, en hadden nauwelijks het naakte lijf er afgebracht. Voorwaar, deze lieden, het is meer gezegd, hadden meer of minder dan menschen moeten geweest zijn om bij dit alles dof en onaandoenlijk te blijven, of met een gebed voor hun beulen op de lippen te sterven.

En toch waren er onder de Geuzen, die dit deden, en wa-

ren er, »die voor hun vijanden baden en zegenden, die hen vervloekten.» Van Alva hadden zij dit echter geenszins geleerd en evenmin van de Roomsche geestelijkheid, die alle folteringen uitdacht, welke slechts met mogelijkheid in een menschelijk of dierlijk brein konden opkomen, om hen tot den koestèrenden moederschoot van Rome terug te voeren. Het »dwingt ze om in te komen, dat in die gelijkenis van het bruiloftsmaal en de onwillige gasten uit Jezus mond gekomen was, werd als verontschuldiging, ja, als drangreden gebruikt tot het bedrijven van gruwelen, waarover de wereld verbaasd stond. De dienaren des woords, eenvoudige lieden, mandemakers, timmerlui, marskramers enz. moesten zich op allerlei wijzen verstoppen, en konden slechts in hoeken en gaten, op zolders en in kelders en boerenschuren het voedsel uitdeelen, dat alleen den honger der ziele stilt, het tegengift mengen, dat zooveel marteling en mishandeling met geduld leerde verdragen, het Evangelie verkondigen van den Man der smarte, die voor zijn moordenaars bad!

Reeds meer dan genoeg om ze te kennen en te begrijpen tevens, die Geuzen van voor driehonderd jaar, met al hun hartstochten en gebreken, met al hun moed en standvastigheid, met al hun vroomheid en priesterhaat. 't Is waar: het waren onreine handen, die den sluier verscheurden, welke onze vrijheid verborg. Maar wie had ze onrein gemaakt en ze als rondgewenteld in het slijk? Toch waren zij zelve verantwoordelijk voor hun daden, en men zou zich vergissen als men al wat Geus was met de woeste Watergeuzen gelijk stelde. Ook zelfs onze vijanden merkten dit onderscheid op, daar zij »van »Geuzen,» »Watergeuzen» en »Wilde»- of Boschgeuzen» spraken.

»Vivent les Gueux!» was de uitroep, die bij iederen aanval den Spanjaard liet hooren, met wie hij te doen had.

»Vivent les Gueux!» was de overwinningskreet, waarmee de onderdrukten hun blijdschap te kennen gaven over eene behaalde zegepraal.

»Vivent les Gueux!» was de stervensroep, waarmee tal van stervende vrijheidsmannen op het slagveld nedervielen en afscheid namen van een leven, dat, hoe genotvol het ook had kunnen zijn, door Alva hun ten vloek geworden was.

»Vivent les Gueux!» was de grondtoon van menig ootmoedig en geloovig gebed, dat tot den Almachtige werd opgezonden door hen, die aan zijn troon eerst recht bedelaars waren, en zich daar niet schaamden op gebogen knieën af te smeeken, wat schilden, bogen noch dolken ooit vermochten te geven.

En wat zullen wij nu na driehonderd jaar?

Zullen wij ons die leuze onzer vaderen schamen? Zullen wij een naam verachten, die bij hen in zoo groote eere stond? Zullen wij op die wijze onze afkomst verloochenen, en hen die goed en bloed voor onze vrijheid ten offer brachten? Zullen wij... maar waartoe meer gevraagd?

Laat ons kinderen onzer vaderen zijn en ons hunner niet schamen. De naam Geus sta bij ons in groote eere. Alleen, (hiervoor behoeve ons God!) het zij geen wraakkreet!

Het zij ons eene dierbare historische herinnering, die een traan doet opwellen in het oog, en de borst sneller doet kloppen voor Vorst en Vaderland; maar geen partijleus, die partijhaat voedt en partijveten herinnert.

Willen wij ons wreken, als echte Geuzen, als bedelaars voor den genadetroon Gods, dan een keer meer de knieën gebogen en in deze dagen voor Spanje gebaden, »dat op die klacht de hemel scheure en zich de Heere ontdek.» Voor Rome geworsteld, dat over het arme, misleide volk het heldere licht des Woords Gods schijne en het opsta uit eene duisternis, waarin het drie eeuwen langer bleef, dan onze Hervormde vaderen, en wij, hunne Hervormde kinderen. Opdat ook Rome Gereformeerd worde, en wij ons met al haar kinderen buigen voor hetzelfde altaar, waarop eenmaal het volmaakte offer werd gebracht. Dat geve de God van alle genade, die hoort naar het gebed.

Zoo gaat het Christus uitverkoornen,
 Zoo groeit de lalie onder doornen;
 De roos op scherpe doornenhagen;
 Zoo trekt men zegen uit de plagen.
 Geen akkers worden zoo gezegend
 Als Christus kerk van bloed beregend...
 Deez' roode druppels zijn robijnen,
 Die boven licht, hier donker schijnen.
 Dit zijn de rechte livereien,
 Om d' allervroomste t' onderscheien.

VONDEL.

Bij H. DE HOOGH & Co. wordt mede uitgegeven :

SPANJE EN ORANJE,
 OF NEÉRLANDS WORSTELING EN BEVRIJDING,
 in 8 afleveringen à 17½ Cents per aflevering.
